

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/127/2022
Identifikačné číslo spisu:	1306223300
Dátum vydania rozhodnutia:	13.12.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Ján Šikuta
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1306223300.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jána Šikutu, PhD. a sudcov JUDr. Martina Vladika a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobcu U. L. Š., zomr. XX. O. XXXX, bývajúceho v V., R. XX, zastúpeného JUDr. Romanom Juríkom, advokátom so sídlom v Nových Zámkoch, Jazerná 19, proti žalovaným 1/ C.. U. M., bývajúcemu v V., M. X, 2/ C.. U. M., bývajúcej v V., M. X, obaja zastúpení JUDr. Dagmar Kubovičovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Nám. Biely Kríž 3, za účasti osobitného subjektu na strane žalobcu Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Nám. Legionárov 5, IČO: 42 176 778, o určenie vlastníckeho práva a o vypratanie nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 15 C 121/2006, o dovolaní žalovaných 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15. marca 2017, sp. zn. 6 Co 220/2016, takto

rozhodol:

I. V dovolacom konaní ako so žalovanými pokračuje s právnymi nástupcami žalovaného 1/, s jeho dedičmi U. M., bývajúcim v V., M. X a U. U. M., bývajúcou v Z., P.Á. XX, v konaní obaja právne zastúpení JUDr. Dagmar Kubovičovou, advokátkou, so sídlom v Bratislave, Námestie Biely kríž 3.

II. Dovoľanie z a m i e t a.

III. Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. októbra 2015, č. k. 15 C 121/2006-1285 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca voči žalovaným 1/, 2/ domáhal určenia, že je vlastníkom nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností na Katastrálnom úrade v Bratislave, Správa katastra pre hlavné mesto SR Bratislavu, pracovisko V. C. na liste vlastníctva č. XXXX, pre katastrálne územie X. a to: bytu číslo X na prízemí na M. ulici XX v V., nachádzajúci sa v bytovom dome súpisné číslo XXXX, vybudovanom na parcele číslo 5620/6 a spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach domu a spoločných zariadeniach domu vo veľkosti 4455/203673 (ďalej len „byt“), konanie v časti uloženia povinnosti žalovaným 1/, 2/ vypratať predmetnú nehnuteľnosť zastavil a rozhodnutie o trovách

konania si ponechal až po právoplatnosti meritórneho rozhodnutia vo veci. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca dňa 18. mája 2006 uzavrel so spoločnosťou Danubia Financial, s.r.o., so sídlom Zámocká 22, Bratislava, zmluvu o zabezpečovacom prevode práva týkajúcu sa bytu číslo X na prízemí na M. ulici XX v V. (ďalej „Zmluva“), nachádzajúceho sa v bytovom dome súpisné číslo XXXX, vybudovanom na parcele číslo 5620/6 a spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach domu a spoločných zariadeniach domu vo veľkosti 4455/203673. Táto Zmluva mala slúžiť na zabezpečenie záväzku zo zmluvy o úvere č. 022015, ktorú menovaná spoločnosť poskytla žalobcovi vo výške 50.000,- Sk. ktorý mal úver vrátiť podľa splátkového kalendára. V článku VIII ods. 1 Zmluvy si zmluvné strany dohodli, že v prípade, že dlžník poruší svoje zmluvné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o úvere alebo, ak veriteľ vyhlási úver za okamžite splatný v celom jeho zostatku s príslušenstvom, stáva sa veriteľ definitívnym vlastníkom nehnuteľnosti - predmetného bytu. Žalobca predmetný úver riadne nesplatil, preto spoločnosť Danubia Financial, s.r.o. dňa 2. októbra 2006 previedla predmetné nehnuteľnosti kúpnu zmluvou na X. F.. Dňa 2. októbra 2006 bola uzavretá darovacia zmluva medzi X. F. ml., ako darcom a U.. X. F., ako obdarovaným, predmetom ktorej bola predmetná nehnuteľnosť - byt. Dňa 28. novembra 2006 U.. X. F. kúpnu zmluvou previedol nehnuteľnosti (súčasným) žalovaným 1/, 2/ za dohodnutú kúpnu cenu 1.790.000,- Sk. Právne účinky vkladu nastali dňa 18. decembra 2006. Dňa 13. septembra 2005 podali rodičia žalobcu na Okresný súd Bratislava III návrh na obmedzenie spôsobilosti žalobcu na právne úkony. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava III, č. k. 38Ps 17/2005-159, zo dňa 3. apríla 2008, právoplatným dňa 10. mája 2008, bola obmedzená spôsobilosť na právne úkony žalobcu v tom rozsahu, že nie je spôsobilý rozhodovať o svojom zdravotnom stave a o umiestnení svojej osoby do zdravotníckej starostlivosti, a teda môže byť do ústavného zariadenia vykonávajúceho zdravotnícku starostlivosť umiestnený bez svojho súhlasu, bola obmedzená spôsobilosť žalobcu v tom rozsahu, že nie je spôsobilý nakladať so svojím majetkom a finančnými prostriedkami nad čiastku 1.500,- Sk mesačne. Súd prvej inštancie po vrátení veci odvolacím súdom a doplnení dokazovania zistil, že žalovaní 1/, 2/ postupovali pri uzatváraní kúpnej zmluvy v dobrej viere, nakoľko nemali žiadne skúsenosti z oblasti nadobúdania nehnuteľností. Zmluvu uzatvárali prostredníctvom realitnej kancelárie a spoliehali sa, že pokiaľ budú uzatvárať zmluvu prostredníctvom realitnej kancelárie, bude zabezpečený aj celý právny servis, overenie skutočností, že nadobúdajú nehnuteľnosti od vlastníka. Preto uzatvorili dňa 6. novembra 2006 rezervačnú zmluvu s touto realitnou kanceláriou, predmetom ktorej bol byt, ktorého vlastníctvo je predmetom tohto sporu. Následne dňa 28. novembra 2006 uzavreli kúpnu zmluvu na predmetný byt za kúpnu cenu 1.790.000,- Sk. Ani prípadná neplatnosť predmetných zmlúv podľa názoru súdu, by nič nemenila na tom to, že žalovaní 1/, 2/ sú vlastníckmi predmetných nehnuteľností, a to z dôvodu ich dobromyseľného nadobudnutia, resp. nadobudnutia v dobrej viere od predchádzajúceho nadobúdateľa. Ten ju nadobudol darom od pôvodného vlastníka, ktorý ju zasa nadobudol kúpou od spoločnosti Danubia Financial, s.r.o. Žalovaní 1/ a 2/ a ani realitná kancelária nemali katastrálnym zákonom umožnený prístup nahliadnuť do zbierky listín v katastrálnom operáte, a teda nemali možnosť zistiť históriu vlastníctva predmetného bytu. Žalovaní 1/, 2/ tak nemali dôvod čo i len pochybovať o tom, že kupujú predmetný byt od ich vlastníka, pričom pre nich nebolo právne významné, ako ich nadobudol on. Z týchto dôvodov nebola pre súd právne významná otázka platnosti oboch zmlúv a ani aplikácia zásady „nemo plus iuris....“. Prípadná neplatnosť oboch predmetných zmlúv by mohla byť právne relevantná iba v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. titulom nezákonného rozhodnutia správy katastra o povolení vkladu a jeho zápis do katastra nehnuteľností. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie žalobu zamietol.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 15. marca 2017, sp. zn. 6 Co 220/2016 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zmenil tak, že za vlastníka sporného bytu určil žalobcu. Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania. Odvolací súd mal za nesporné, že žalobca uzavrel so spoločnosťou Danubia Financial, s.r.o. úverovú zmluvu, na základe ktorej mu mal byť poskytnutý úver vo výške 50.000,- Sk. Rovnako mal za preukázané, že si medzi sebou uzavreli zmluvu, v ktorej si dohodli (o.i), že ak dlžník poruší svoje zmluvné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o úvere stáva sa veriteľ definitívnym vlastníkom nehnuteľnosti, predmetného bytu.

2.1. Odvolací súd v celom rozsahu zotrval na svojej argumentácii v rozhodnutí zo dňa 10. novembra 2014, č. k. 6 Co 408/2014-1185, že na prejednávajúcu vec bolo potrebné aplikovať ustanovenia

Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v znení pred novelou vykonanou zákonom č. 568/2007 Z.z. (t. j. Občiansky zákonník účinný do 1. januára 2008), keďže Zmluva bola uzavretá v máji 2006 a jej účinky rovnako nastali pred 1. januárom 2008. Vzhľadom na znenie článku VIII ods. 1 Zmluvy bolo zrejmé, že ustanovenie tohto článku Zmluvy bolo neplatné pre rozpor s § 39 OZ. Dojednanie obsiahnuté v čl. VIII. ods. 1 predmetnej zmluvy, podľa ktorého v prípade, že dlžník poruší svoje zmluvné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o úvere, nebolo teda možné akceptovať. Zmluva v zmysle § 553 OZ bola charakterizovaná tým, že právo bolo veriteľovi postúpené s rozvázovacou podmienkou (§ 36 ods. 2 OZ), že zabezpečovaný záväzok bude splnený. Pri uspokojení zabezpečenej pohľadávky sa potom uplatnila rozvázovacia podmienka; právne úkony, ktorými bolo právo prevezené, stratili účinnosť a právo v rozsahu, v akom bolo prevezené, prešlo späť na dlžníka. Zo zákona tak zanikol prevod práva na veriteľa. Uvedené dojednanie obsiahnuté v čl. VIII. predmetnej Zmluvy, podľa ktorého vlastnícke právo prechádza definitívne na veriteľa po tom, ako sa dlžník ocitne v omeškaní, bolo podľa svojho obsahu dojednaním o tzv. prepadnom zálohu, a takéto dojednanie bolo neplatné v zmysle § 39 OZ pre rozpor so zákonom. Článok VIII ods. 1 predmetnej Zmluvy bol teda neplatný a keďže túto časť zmluvy nebolo možné oddeliť od jej ostatného obsahu, bola absolútne neplatná celá Zmluva (§ 39 v spojení s § 41 OZ). Zo zmluvy o úvere bolo zrejmé, že táto bola so žalobcom uzavretá ako s fyzickou osobou (nepodnikateľom), a teda spotrebiteľom. Nikde v nej nebol uvedený údaj o tom, že by poskytnutý úver mal slúžiť na podnikanie žalobcu. Zabezpečenie návratnosti spotrebiteľského úveru formou zriadenia zabezpečovacieho prevodu práva k nehnuteľnému majetku niekoľkonásobne prevyšujúcemu hodnotu zabezpečovanej pohľadávky, navyše dojednaného formou tzv. prepadného zálohu, resp. prepadnej zábezpeky, bol nepochybne aj neprijateľnou zmluvnou podmienkou (§ 53 ods. 1 v spojení s ods. 3 OZ, účinného v čase uzavretia úverovej zmluvy), ktorá spôsobila značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, žalobcu. Dojednané ustanovenie (čl. IV) zmluvy o úvere bolo tak rovnako absolútne neplatným ustanovením podľa § 53 ods. 4 OZ účinného v čase uzavretia úverovej zmluvy. Vzhľadom k tomu, že sa spoločnosť Danubia Financial, s.r.o. nikdy platne nestala vlastníkom predmetného bytu, nemohla tento (v zmysle zásady „nemo plus iuris...“) ďalej platne previesť na p. X. F. ml., ani tento nemohol následne predmetný byt platne darovať U.. X.E. F. (otcovi), ktorý ho rovnako nemohol platne previesť kúpnu zmluvou na (súčasných) žalovaných 1/, 2/. K uplatneniu princípu právnej istoty, ktorého súčasťou je aj dôvera subjektov práva v platné právo a k uplatneniu princípu ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere, odvolací súd uviedol, že ostatne uvedená zásada, okrem toho, že právo musí byť nadobudnuté v dobrej viere, vychádza z toho, že právo bolo skutočne nadobudnuté a teda, že niekto sa stal jeho subjektom, a preto spravidla nemôže byť tohto práva zbavený dodatočným odpadnutím (zrušením) právneho dôvodu, na ktorého základe sa stal prevodca (predchádzajúci prevodca) vlastníkom veci. Predpokladom uplatnenia tejto zásady, a teda aj princípu právnej istoty je, že nadobúdateľ nehnuteľnosti nadobudol od skutočného vlastníka a nie od nevlastníka (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. mája 2012, sp. zn. 6 Cdo 107/2011). Žalovaní 1/, 2/ nenadobudli vlastnícke právo k predmetnému bytu, pretože ani ich právny predchodca, od ktorého mali vlastnícke právo derivatívne kúpnu zmluvou nadobudnúť, nenadobudol platne vlastnícke právo, ktoré by na nich následne mohol previesť. Ak bol správou katastra povolený vklad vlastníckeho práva na základe absolútne neplatnej zmluvy, bol reálne daný len modus, avšak chýbal titul, teda platne uzavretá zmluva. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu takto nemohlo dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva hoci aj dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako tak nebolo možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv ako sám má (uznesenie Ústavného súdu SR z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010-11). V čase prevodu vlastníctva U.. X. F. sám nebol vlastníkom, a z nepráva nemohlo vzniknúť právo. V danej situácii mali žalovaní 1/, 2/ ako kupujúci v dobrej viere vynaložiť náležitú starostlivosť preverení si právneho dôvodu nadobudnutia vlastníckeho práva predávajúceho. Odvolací súd bol názoru, že ani dobromyseľnosť žalovaných 1/, 2/ pri nadobudnutí predmetného bytu nemohla prelomiť zásadu nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet (nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má). Z § 130 OZ vyplýva, že ten, kto získal držbu veci v dobrej viere je povinný vrátiť ju skutočnému vlastníkovi. Nie je možné, aby v rozpore s touto právnou úpravou bol súdnym rozhodnutím mimo zákonom predvídané spôsoby nadobúdania vlastníckeho práva k veciam, založený paralelný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k veci od nevlastníka oprávneným držiteľom. Odvolací súd zároveň poukázal na skutočnosť, že žalovaní 1/, 2/

predmetný byt kúpili od U. X. F. v roku 2006 v čase, kedy už prebiehalo toto súdne konanie. Mohli sa síce stať jeho oprávnenými držiteľmi, ale vlastnícke právo k tomuto bytu mohli nadobudnúť najskôr až po uplynutí 10 - ročnej vydržacej doby, k čomu nedošlo. Dobrá viera žalovaných 1/, 2/ a z nej vyplývajúca oprávnená držba sporného bytu by mohla viesť k vydržaniu vlastníckeho práva iba za predpokladu, že by boli splnené podmienky vydržania uvedené v § 134 ods. 1 OZ, teda ak by mali predmetný byt v oprávnenej držbe po dobu 10 rokov. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1, 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1, § 256 a § 257 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalovaní 1/, 2/, prípustnosť ktorého vyvodzovali z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Poukázali na to, že pri nadobúdaní nehnuteľnosti postupovali obozretnejšie ako je to obvyklé pri kúpe nehnuteľností, byt kúpili prostredníctvom realitnej kancelárie, preverovali si referencie o nej, konzultovali predaj s ďalšími právnikmi, informovali sa na magistráte, čím nespochybniteľne preukázali dobromyseľnosť. V dovolaní poukázali na prelomové judikáty Ústavného súdu Českej republiky, nálezy I. ÚS 143/07 z 25. februára 2009, I. ÚS 3061/11 z 13. augusta 2012, ako aj II. ÚS 800/2012, podľa ktorých nemožno absolutizovať zásadu „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a je nevyhnutné posúdiť náležite a prísne hodnotiť dobrú vieru nadobúdateľa. Poukázali tiež na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. marca 2016 sp. zn. I. ÚS 549/2015-33, podľa ktorého v prípade vzájomnej kolízie dvoch ústavných hodnôt - princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp „nemo plus iuris...“), treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu a kedy vyššie riziko má niešť nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní. V tejto súvislosti poukázali na uznesenia Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. mája 2012 sp. zn. 6 Cdo 107/2011, 6 Cdo 792/2015 z 18. augusta 2016 a ďalej aj na uznesenie Ústavného súdu SR z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010-11. Navrhli, aby dovolací súd zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) uznesením zo dňa 26. septembra 2018 sp. zn. 1 Cdo 239/2017 dovolanie odmietol v zmysle ustanovenia § 447 písm. f/ CSP a žiadnej zo strán sporu nepriznal náhradu trov dovolacieho konania.

4.1. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP najvyšší súd s poukazom na § 421 ods. 2 CSP dospel k záveru, že vzhľadom na skutočnosť, že dovolatelia neoznačili rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré právnu dovoláciu otázku riešia rozdielne, dovolací súd dovolanie (§ 447 písm. f/ CSP) odmietol, nakoľko dovolatelia nevymedzili dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

4.2. Dovolací súd vo svojom odôvodnení uviedol, že dovolatelia tvrdenú rozdielnosť rozhodovania dovolacieho súdu o predmetnej otázke vyvodzovali z rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky, čo je pre dovolací prieskum neprípustné, nakoľko musí ísť o právnu otázku, ktorá je v praxi dovolacieho súdu rozhodovaná rozdielne. To znamená, že proti sebe musia stáť minimálne dve rozdielne rozhodnutia dovolacieho súdu, inak nie je dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP naplnený.

4.3. Okrajovo dovolací súd uviedol, že pokiaľ ide v dovolaní o citované rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky, nález I. ÚS 143/07 z 25. februára 2009, I. ÚS 3061/11 z 13. augusta 2012, ako aj II. ÚS 800/2012, aj keď tieto vychádzajú historicky z pôvodne podobnej a príbuznej právnej úpravy, táto sa v priebehu desaťročí postupne rozchádzala (slovenská a česká), a aj z toho dôvodu nie je možné rozhodnutia súdov iného štátu priamo aplikovať v rámci uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Pokiaľ ide o rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, najmä dovolateľmi citovaný nález I. ÚS 549/2015, prípadne uznesenie I. ÚS 50/2010, ako už bolo vyššie uvedené, podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, tieto nepredstavujú rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

4.4. Najvyšší súd tiež konštatoval, že žalovaní 1/, 2/ vo svojom dovolaní po formálnej stránke právnu otázku riešenú odvolacím súdom dostatočne konkretizovali aj s ohľadom na jej zásadný právny význam. Keďže žalovaní uviedli aj dve rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú podľa ich názoru rozdielne (§ 421

ods. 1 písm. c/ CSP), pričom zároveň uviedli aj navrhované riešenie, že podľa ich názoru v danej veci prevyšuje ochrana dobromyseľného nadobúdateľa nad zásadou „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ (nikto nemôže na iného previesť viac práv, než má sám), tak z formálneho hľadiska dovolací súd kvalifikoval dovolanie ako prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Následne preto pristúpil k obsahovej (materiálnej) stránke dôvodov dovolania a skúmal citované rozhodnutia. Vyhodnotil, že uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 107/2011 riešilo otázku ne/prelomenia zásady „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ v prospech dobromyseľného nadobúdateľa nehnuteľnosti, teda pre posúdenie rozdielnosti dovolacej rozhodovacej praxe v danej právnej otázke bolo relevantné. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 792/2015 riešilo otázku straty vlastníckeho práva k pozemkom v dôsledku derelikcie prídelu prídelcami, teda pre posúdenie rozdielnosti dovolacej rozhodovacej praxe v danej právnej otázke nebolo relevantné. Najvyšší súd preto na základe všetkého už uvedeného dospel k záveru, že dovolatelia síce vymedzili dostatočne dovoláciu právnu otázku z hľadiska formálnych náležitostí, avšak neoznačili také rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré danú právnu otázku z hľadiska obsahovej (materiálnej) stránky riešia rozdielne.

4.5. Vyššie uvedeným bodom sa najvyšší súd v predmetnom dovolaní venoval detailnejšie (porovnaj sp. zn. 1 Cdo 239/2017, resp. č. I. 1540 tohto spisu), tu ich pre praktickosť uviedol len stručne a vecne.

5. Na základe podanej ústavnej sťažnosti žalovanou 2/, t.j. C.. U. M. a U. M. a U.. U. M. (právny nástupcovia po C.. U. M., teda po pôvodnom žalovanom 1/) proti predmetnému uzneseniu dovolacieho súdu, Ústavný súd Slovenskej Republiky (ďalej aj „ústavný súd“) nálezom z 27. januára 2022 sp. zn. III. ÚS 127/2021-68 rozhodol, že základné právo sťažovateľky C.. U. M. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 255/2019 z 29. júna 2020 bolo porušené. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 255/2019 z 29. júna 2020 zrušil a vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

5.1. Ústavnej sťažnosti sťažovateľky C.. U. M. v časti namietaného porušenia jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 239/2017 z 26. septembra 2018 a v časti požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovuje.

5.2. Ďalej rozhodol tak, že ústavnej sťažnosti U. M. a U.. U. M. nevyhovelo a to z dôvodu, že títo sťažovatelia v predmetnom dovolacom konaní, ktorého výsledkom bolo napadnuté uznesenie, nemali (v tom čase) postavenie procesnej strany. Žalovanými v tomto dovolacom konaní boli sťažovatelia C.. U. M. a C.. U. M.E., pričom C.. M. (žalovaný 1/) zomrel po vydaní napadnutého uznesenia (dovolacieho súdu). Preto týmto rozhodnutím najvyššieho súdu a konaním, ktoré mu predchádzalo, tak nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľov U. M. a U.. U. M..

5.3. Ústavný súd vo svojom náleze uviedol, že nespochybňuje právny záver najvyššieho súdu odmietajúci zahrnúť judikatúru českých súdov, prípadne aj judikatúru ústavného súdu do množiny referenčnej rozhodovacej praxe spôsobilej založiť prípustnosť dovolania podľa Civilného sporového poriadku. V tomto smere považuje ústavný súd dikciu § 421 ods. 1 CSP za zrozumiteľnú a jednoznačnú, nepripúšťajúcu extenziu výkladu. Rovnako korektne sa najvyšší súd vysporiadal aj s vysvetlením a zdôvodnením, prečo práve dve, dovolateľmi označené rozhodnutia dovolacieho súdu, nemôžu viesť k záveru o prípustnosti ich dovolania. V závere však uviedol nasledovné: „Na základe uvedených skutočností, keďže najvyšší súd dovolanie odmietol ako neprípustné nielen z dôvodu, že dovolateľmi označené dve rozhodnutia nevyhodnotil ako dokumentujúce rozdielnu rozhodovaciu prax, ale nadväzne aj pre v dovolaní abscentujúce označenie možných ďalších rozhodnutí dovolacieho súdu, ktoré spornú právnu otázku riešia rozdielne, dospel ústavný súd k záveru, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu porušuje základné právo sťažovateľky C.. U. M. na súdnu ochranu a jej právo na spravodlivé súdne konanie. Nedostatky napadnutého uznesenia dosahujú intenzitu odôvodňujúcu vysloviť porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. V dôsledku odmietavého výroku napadnutého uznesenia totiž najvyšší súd nedal odpoveď na právnu otázku nastolenú v dovolaní, a tým tvoriacu materiálny predmet samotného dovolacieho konania, ktorého iniciovaním sa sťažovateľka C.. U. M. domáhala svojho základného práva na súdnu ochranu v medziach zákona vykonávajúceho toto základné právo (čl. 51 ods. 1 ústavy). Uznesením najvyššieho súdu teda bolo porušené základné právo sťažovateľky C.. U. M. na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods.

1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru.“ Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd predmetné ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. V úplnom závere nálezu ústavný súd zaviazal najvyšší súd k nasledovnému. „Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou najvyššieho súdu podané dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu znova prerokovať a, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze, opätovne rozhodnúť o dovolaní, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené. Ústavný súd zdôrazňuje, že rešpektovanie základných práv, ktorých porušenie je dôvodom kasácie, bude vyžadovať nielen dôsledný prieskum rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, a tým aj vyhodnocovanie prípustnosti dovolania v čase jeho podania, ale aj rozhodnutí pochádzajúcich z neskoršieho obdobia a najvyšším súdom už identifikovaných v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia z 27. apríla 2021 (č. k. 1VObd/2/2020). K takémuto postupu pri posudzovaní prípustnosti dovolania nabáda samotná judikatúra najvyššieho súdu, podľa ktorej „nový (judikatúrou nanovo, prípadne inak formulovaný) právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu, iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti. Súd, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikatúrou už prekonaný názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem“ (uznesenie č. k. 3 Cdo 198/2017 z 19. marca 2018, bod 18).“

6. Dovolací súd z predmetného nálezu ústavného súdu zistil, že C.. U. M. (pôvodný žalovaný 1/) dňa XX. O. XXXX (t.j. po vydaní rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré bolo vydané 26. septembra 2018) zomrel. Ústavný súd tiež uviedol, že sťažovatelia sú právnymi zástupcami po zomrelosti, pričom dedičské konanie po poručiťovi ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo ukončené. Na základe uvedeného preto najvyšší súd vyzval právnu zástupkyňu dovolateľov (pôvodného) žalovaného 1/ C. M. a žalovanej 2/ C.. M., pani JUDr. Dagmar Kubovičovou, aby sa vyjadrila, či zastupuje aj právnych nástupcov po poručiťovi (žalovaný 1/), a v prípade ak áno, aby najvyššiemu súdu predložila plnomocenstvo, ktoré bude nasvedčovať tomu, že ich v dovolacom konaní zastupuje. Právna zástupkyňa advokátka JUDr. Dagmar Kubovičová podaním doručeným 5. decembra 2022 oznámila najvyššiemu súdu, že U. M. a U.. U. M., ako právnych nástupcov po pôvodnom žalovanom 1/ zastupuje v konaní na dovolacom súde, k čomu doložila aj plnomocenstvo nasvedčujúce tomu.

6.1. Podľa ustanovenia § 63 CSP ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať (ods. 1). V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve (ods. 2). Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (ods. 3).

6.2. Podľa § 65 ods. 1 CSP právny nástupca podľa § 63 a § 64 prijíma stav konania ku dňu zániku procesnej subjektivity svojho predchodcu.

6.3. Podľa § 438 CSP sa na konanie na dovolacom súde primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak (ods. 1). Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzátí žaloby a o vzájomnej žalobe (ods. 2).

6.4. V posudzovacom prípade neprichádzalo do úvahy zastavenie konania, ale iba pokračovanie v (dovolacom) konaní s dedičmi pôvodného žalovaného 1/, nakoľko predmet konania tvorí tzv. majetkový spor. Dovolací súd preto po uvážení v zmysle § 63 ods. 1, ods. 2 CSP rozhodol o pokračovaní v dovolacom konaní s dedičmi pôvodného žalovaného 1/. Dovolací súd nemal za potrebné zisťovať od právnych nástupcov podklady ohľadom dedičského konania, resp. úmrtný list pôvodného žalovaného 1/, či iné súvisiace dokumenty, nakoľko ústavný súd už konal s dedičmi, na základe čoho mal dovolací súd za to, že predmetné úkony k zisteniu pozadia predmetnej situácie boli už vykonané a zisťované.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) opätovne, viazaný názorom ústavného súdu, vec preskúmal, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že

dovolanie žalovaných je potrebné zamietnuť.

dovolací dôvod

§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP

8. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie úspešne napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Žalovaní prípustnosť svojho dovolania vyvodzujú z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu, teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, ako aj procesnoprávna, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení.

11. Nevyhnutným predpokladom je, že ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu, vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu, aj keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

12. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, takto dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia.

13. Osobitne významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je jej zásadný právny význam. Aj za účinnosti nových civilných predpisov je opodstatnené konštatovanie, že otázkou zásadného právneho významu je otázka, ktorá je významná nielen pre prejednávanú právnu vec, spor, ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky (1 Cdo 132/2009, 2 Cdo 71/2010, 3 Cdo 51/2006, 4 Cdo 151/1998, 5 Cdo 1/2010, 7 Cdo 117/2011). Zásadný právny význam otázky, ktorú má na mysli ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je daný zámerom prispieť k prekonaniu „existujúcej“ rozdielnosti rozhodovania odvolacieho súdu.

14. V neposlednom rade je potrebné tiež uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná len otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky vyššie uvedené znaky. Ak z týchto znakov chýba čo i len jeden, nemôže byť dovolanie procesne prípustné.

15. Žalovaní ako dovolatelia uviedli, že napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení v otázke, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, keď v prípade vzájomnej kolízie dvoch ústavných hodnôt - princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet), treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu, a kedy vyššie riziko má niešť nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní. Žalovaní pritom poukázali jednak na judikáty Ústavného súdu Českej republiky, nálezy I. ÚS 143/07 z 25. februára 2009, I. ÚS 3061/11 z 13.

augusta 2012, ako aj II. ÚS 800/2012 ale tiež na dve rozhodnutia najvyššieho súdu, a to zo dňa 30. mája 2012 sp. zn. 6 Cdo 107/2011, 6 Cdo 792/2015 z 18. augusta 2016 a ďalej poukázali aj na uznesenie Ústavného súdu SR z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010-11.

16. Nakoľko dovolatelia jasným a určitým spôsobom vymedzili právnu otázku, ktorá mala zásadný právny význam, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia tejto otázky, tak dovolací súd pristúpil k obsahovej (materiálnej) stránke dôvodov dovolania a skúmal ním citované rozhodnutia. Navyše urobil celkový prieskum rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a tak vyhodnocoval prípustnosť dovolania v čase jeho podania, ale podrobil prieskumu aj rozhodnutia pochádzajúce z neskoršieho obdobia a najvyšším súdom už identifikované v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia z 27. apríla 2021 sp. zn. 1 VOdbdo 2/2020 (nález III. ÚS 127/2021-68).

17. Dovolenie súd už vo svojom prvom rozhodnutí, ktoré bolo zrušené a vrátené na ďalšie konanie predmetným nálehom ústavného súdu, uviedol, že pokiaľ ide o dovolaní o citované rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky, nález I. ÚS 143/07 z 25. februára 2009, I. ÚS 3061/11 z 13. augusta 2012, ako aj II. ÚS 800/2012, aj keď tieto vychádzajú historicky z pôvodne podobnej a príbuznej právnej úpravy, táto sa v priebehu desaťročí postupne rozchádzala (slovenská a česká), a aj z toho dôvodu nie je možné rozhodnutia súdov iného štátu priamo aplikovať v rámci uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Pokiaľ ide o rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, najmä dovolateľmi citovaný nález I. ÚS 549/2015, prípadne uznesenie I. ÚS 50/2010, ako už bolo vyššie uvedené, podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, tieto nepredstavujú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

17.1. Keďže ústavný súd nespochybnil tento právny záver najvyššieho súdu (viď bod 27. nálezu), tak dovolací súd nevidí za relevantné a žiaduce vyjadrovať sa k uvedenému bližšie a zotrváva na svojom pôvodnom názore.

18. Dovolatelia uviedli tiež rozhodnutia najvyššieho súdu, a to sp. zn. 6 Cdo 107/2011 a 6 Cdo 792/2015 pričom aj k týmto rozhodnutiam dovolací súd už vyjadril svoj názor v pôvodnom rozhodnutí. Uviedol (o.i.) nasledovné. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 107/2011 rieši otázku ne/prelomenia zásady „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ v prospech dobromyseľného nadobúdateľa nehnuteľnosti, teda pre posúdenie rozdielnosti dovolacej rozhodovacej praxe v danej právnej otázke je relevantné. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 792/2015 rieši otázku straty vlastníckeho práva k pozemkom v dôsledku derelikcie prídela prídeltami, teda pre posúdenie rozdielnosti dovolacej rozhodovacej praxe v danej právnej otázke nie je relevantné.

Preto dovolací súd má za to, že uvedené rozhodnutia, ktoré dovolatelia označili neboli takými rozhodnutiami, ktoré by danú právnu otázku z hľadiska obsahovej (materiálnej) stránky riešili rozdielne.

18.1. Rovnako aj v tomto prípade ústavný súd nerozporoval názor najvyššieho súdu (viď nález bod 27. posledná veta) a mal za to že dovolací súd sa riadne vysporiadal a vysvetlil prečo tieto dve rozhodnutia nemôžu viesť k záveru o prípustnosti ich dovolania. Dovolenie súd sa preto aj v tomto prípade pridŕža svojho pôvodného názoru a zdôvodnenia.

19. Nakoľko najvyšší súd dovolateľmi označené rozhodnutia nevyhodnotil ako rozhodnutia dokumentujúce rozdielnu prax dovolacieho súdu, tak vykonal komplexnejší prieskum rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Keďže pôvodné dovolanie bolo dovolateľmi podané v roku 2017, pričom judikatúra sa môže vyvíjať, meniť sa a môžu vznikať nanovo formulované právne názory, tak sa najvyšší súd zamerail aj na novodobejšiu a aktuálnejšiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Pridŕžal sa tak pritom aj uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 198/2017, v zmysle ktorého platí, že: nový (judikátúrou nanovo, prípadne inak formulovaný) právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu, iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti. Sú, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikátúrou už prekonaný názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem.“ (porovnaj tiež sp. zn. 8 MCdo 4/2014, 3 Cdo 223/2016, 3 Cdo 198/2017, 9 Cdo 67/2020, 7 Cdo 20/2021).

20. V danom prípade treba mať na zreteli, že v otázke možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa, aj naozaj prišlo v čase po podaní dovolania k zmene, resp. k ustáleniu (predtým nejednotnej) rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to uznesením veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia z 27. apríla 2021 sp. zn. 1 V Obdo 2/2020.

20.1. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR (ďalej len "veľký senát") v predmetnom rozhodnutí vo vzťahu k nastolenej právnej otázke okrem iného uviedol, že slovenská právna úprava nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti neupravuje. Nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka umožňuje len v zákonom upravených prípadoch, predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť iba od vlastníka; len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Z tohto konštatovania vyplýva, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že dobrá viera nadobúdateľa sama postačuje na priznanie vlastníckeho práva, t.j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade nemo plus iuris môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. Zároveň uviedol, že nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo všeobecnosti (t.j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom) nemožno zaradiť ani medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci (podľa § 132 ods. 1 OZ).

20.2. Veľký senát ďalej poukázal na výnimky zo zásady nemo plus iuris, uprednostňujúce ochranu dobromyseľného nadobúdateľa, ktoré sú taxatívne upravené naprieč jednotlivými právnymi predpismi. Medzi tieto výnimky zaradil ustanovenia § 486 OZ, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017, resp. § 140 ods. 2 písm. l) v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017) a zdôraznil, že v iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa ustanovenia § 126 ods. 2 OZ v spojení s § 129 ods. 1 OZ, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere - ktorý sa nestal vlastníkom veci s odkazom na zásadu nemo plus iuris - nemôže domáhať voči skutočnému vlastníkovi veci.

20.3. V ďalšom veľký senát konštatoval, že pri posudzovaní zásady nemo plus iuris (resp. ochrany dobromyseľného nadobúdateľa) je potrebné rozlišovať situácie, kedy došlo po uzatvorení kúpnej zmluvy k zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho od situácie, kedy sa predávajúci vôbec nestal vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu (absolútnej) neplatnosti zmluvy ako nadobúdacieho titulu na strane predávajúceho. Dodal, že v prípade neplatnej zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nedochádza k právnym následkom ňou predkladaným. Uvedené okrem iného znamená, že ňou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva z prevodcu na nadobúdateľa a keďže nadobúdateľ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nenadobudol, nemôže s danými nehnuteľnosťami nakladať, čo okrem iného znamená, že nadobúdateľ ich nemôže ďalej previesť na ďalší subjekt (ktorý sa v takom prípade taktiež nemôže stať ich vlastníkom).

20.4. V nadväznosti na toto konštatovanie veľký senát uviedol, že treba naďalej zotrvať na právnom závere vyslovenom najvyšším súdom už v rozsudku sp. zn. 1 Cdo 96/1995 (publ. v čas. Zo súdnej praxe pod č. 39/1998), v zmysle ktorého "absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako by nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností". Možnosť prelomenia zásady nemo plus iuris - okrem zákonom predvídaných výnimiek - nie je podľa veľkého senátu možné odvodiť ani zo znenia ustanovenia § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a zápise vlastníckych a iných práv (katastrálny zákon), a to ani s odkazom na čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, z ktorého ako takého tiež nemožno odvodiť uprednostnenie ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti pred ochranou jej vlastníka alebo aspoň pomerovanie medzi ochranou vlastníka veci a dobrou vierou ďalšieho nadobúdateľa.

20.5. Veľký senát napokon dospel k záveru, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti v správnosť údajov katastra nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo, ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu, že predchádzajúca zmluva o prevode nehnuteľnosti predstavovala absolútne neplatný právny úkon. Z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy predávajúci nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti a rovnako tak nemohol "neexistujúce" vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere. Nadalej tak treba zotrvať na právnom závere, že absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

20.6. S ohľadom aj na uvedené veľký senát uzatvoril, že: I. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností; II. S odkazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (nemo plus iuris), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností; III. Dobrá viera nadobúdateľa, že hnutelnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie vlastníckeho práva s odkazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava de lege lata nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s odkazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje; IV. Ustanoveniu § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), ktoré upravuje hodnovernosť údajov katastra, nezodpovedá výklad, podľa ktorého už len sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností zakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastník.

21. Dovolací súd má za potrebné poukázať aj na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 278/2019, v ktorom dovolací súd v zmysle rozhodnutia veľkého senátu 1 VObo 2/2020 k otázke nadobudnutia vlastníctva nehnuteľnosti od nevlastníka len na základe dobrej viery kupujúceho vyslovil nasledovný právny názor: „Na základe absolútne neplatnej kúpnej zmluvy sa kupujúci nestal vlastníkom predávanej nehnuteľnosti, preto sa jej vlastníkom nestal ani ten, kto - aj keď v dobrej viere v správnosť údajov katastra nehnuteľností - odvodzuje od tohto kupujúceho (nevlastníka) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti.“

22. Odvolací súd mal za nesporné to, že žalobca uzavrel so spoločnosťou Danubia Financial, s.r.o. úverovú zmluvu, na základe ktorej mu mal byť poskytnutý úver vo výške 50.000,- Sk. Na zabezpečenie pohľadávky z úverovej zmluvy účastníci uzavreli zmluvu o zabezpečovacom prevode práva k predmetnému bytu. V článku VIII ods. 1 zmluvy o zabezpečovacom prevode práva si zmluvné strany dohodli, že v prípade, že dlžník poruší svoje zmluvné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o úvere (najmä povinnosť uhradiť v dohodnutej lehote plnú hodnotu istiny a jej príslušenstva) alebo, ak veriteľ vyhlási úver za okamžite splatný v celom jeho zostatku s príslušenstvom, stáva sa veriteľ definitívnym vlastníkom nehnuteľnosti - predmetného bytu. Nadobúdacia cena sa rovná výške nesplatennej časti úveru.

22.1. Podľa názoru odvolacieho súdu na prejednávajúcu vec bolo teda potrebné aplikovať ustanovenia Obč. zák. v znení pred novelou vykonanou zákonom č. 568/2007 Z.z. (t.j. Občiansky zákonník účinný do 01.01.2008), keďže zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva bola uzavretá v máji 2006 a jej účinky rovnako nastali pred 01.01.2008 (t.j. splatnosť zabezpečenej pohľadávky nastala pred 01.01.2008). Vzhľadom na znenie článku VIII ods. 1 zmluvy o zabezpečovacom prevode práva je potom zrejmé, že ustanovenie tohto článku zmluvy o zabezpečovacom prevode práva je neplatné pre rozpor s § 39 Obč. zák. Dojednanie obsiahnuté v čl. VIII. ods. 1 predmetnej zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva, podľa ktorého v prípade, že dlžník poruší svoje zmluvné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o úvere (najmä povinnosť uhradiť v dohodnutej lehote plnú hodnotu istiny a jej príslušenstva) alebo, ak veriteľ vyhlási úver za okamžite splatný v celom jeho zostatku s príslušenstvom, stáva sa veriteľ definitívnym vlastníkom nehnuteľnosti - predmetného bytu, nemožno akceptovať. Zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva v zmysle § 553 Obč. zák. je charakterizovaná tým, že

právo je veriteľovi postúpené s rozvázovacou podmienkou (§ 36 ods. 2 Obč. zák.), že zabezpečovaný záväzok bude splnený. Pri uspokojení zabezpečenej pohľadávky sa potom uplatní rozvázacia podmienka; právne úkony, ktorými bolo právo prevezené, strácajú účinnosť a právo v rozsahu, v akom bolo prevezené, prechádza späť na dlžníka. Zo zákona tak zaniká prevod práva na veriteľa. Uvedené dojednanie obsiahnuté v čl. VIII. predmetnej zmluvy podľa ktorého vlastnícke právo prechádza definitívne na veriteľa po tom, ako sa dlžník ocitne v omeškani, je podľa svojho obsahu dojednaním o tzv. prepadnom zálohu, a takého dojednanie je neplatné v zmysle § 39 Obč. zák. pre rozpor so zákonom. Čl. VIII ods. 1 predmetnej zmluvy je teda neplatný a keďže túto časť zmluvy nemožno oddeliť od jej ostatného obsahu, je absolútne neplatná celá zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva (§ 39 v spojení s § 41 Obč. zák.).

22.2. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí uviedol tiež, že vzhľadom k tomu, že sa spoločnosť Danubia Financial, s.r.o. nikdy platne nestala vlastníkom predmetného bytu, nemohla tento (v zmysle zásady „nemo plus iuris...“) ďalej platne previesť na p. X. F. ml., ani tento nemohol následne predmetný byt platne darovať p. U. X. F. (otcovi), ktorý ho rovnako nemohol platne previesť kúpnu zmluvou na (pôvodných) žalovaných 1/, 2/. Žalovaní 1/, 2/ (pôvodní) nenadobudli vlastnícke právo k predmetnému bytu, pretože ani ich právny predchodca, od ktorého mali vlastnícke právo derivatívne kúpnu zmluvou nadobudnúť, nenadobudol platne vlastnícke právo, ktoré by na nich následne mohol previesť. Ak bol správou katastra povolený vklad vlastníckeho práva na základe absolútne neplatnej zmluvy, je teda reálne daný len modus, avšak jasne chýba titul, teda platne uzavretá zmluva. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu takto nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva hoc i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako tak nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv ako sám má.

22.3. V zmysle uvedeného teda odvolací súd uzavrel, že ani dobromyseľnosť (pôvodných) žalovaných 1/, 2/ pri nadobudnutí predmetného bytu nemôže prelomiť zásadu nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet (nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má). Z ust. § 130 Obč. zák. totiž vyplýva, že ten, kto získal držbu veci v dobrej viere (založenej i na stave zápisov v katastri nehnuteľností) je povinný vrátiť ju skutočnému vlastníkovi. Nie je možné, aby v rozpore s touto právnou úpravou bol súdnym rozhodnutím - mimo zákonom predvídané spôsoby nadobúdania vlastníckeho práva k veciam - založený paralelný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k veci od nevlastníka oprávneným držiteľom. Na nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka je potrebná zákonná úprava a nie je možné vyvodzovať tento originálny spôsob nadobudnutia vlastníctva iba púhym súdnym výkladom.

23. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd správne vec právne posúdil, keď uzavrel, že dobromyseľnosť pri nadobúdaní majetku nemôže prelomiť zásadu nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet. Dovolanie žalovaných tak neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 2 CSP). Najvyšší súd preto ich nedôvodné dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

24. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.